

Životinje u religijama i mitologiji starih naroda (3. dio)

Animals in the Religions and Mythology of Ancient Peoples (Part 3)

Džaja, P.*, J. Grbavac, M. Palić, Z. Horvat, K. Severin

Sažetak

U trećem dijelu ovog rada kao božanstva, mitska bića ili čudovišta opisane su životinje: majmun, medvjed, nilski konj, ovan, pas, pauk, ptice i ribe. Najčešće su štovane ptice, bilo u izvornom obliku bilo prikazane s čovječjim ili dijelovima tijela različitih životinja (hibrid), zatim ribe, pas i medvjed. Životinje su prema svojim odlikama bili simboli snage, dugovječnosti (majmuni), hrabrosti (medvjed), trudnoće i majčinstva (nilski konj), snage i muškosti (ovan), budnosti i vjernosti (pas), uzajamnosti života i smrti (ribe).

76

Ključne riječi: religija, mitologija, stari narodi, hibridi, čudovišta, orakularne životinje

Abstract

In the third part of this study, the following animals are described as deities, mythical beings or monsters: monkeys, bears, hippopotami, rams, dogs, spiders, birds and fish. Most often, birds are worshipped either in their original form or depicted with the body parts of humans and different animals (hybrids), followed by fish, dogs and bears. According to their characteristics, these animals were symbols of strength, longevity (monkeys), courage (bear), pregnancy and motherhood (hippo), strength and masculinity (ram), vigilance and fidelity (dog), and finally, the correlation of life and death (fish).

Key words: religion, mythology, ancient peoples, hybrids, monsters, oracular animals

27. Majmun se u starom Egiptu često pojavljuje kao oblik božanstva prikazanog kao babun (Hapi – Horusov sin, Babi – mitologija i Tot). Bog sunca u zoru prikazivan je sa skupinom babuna koji u znak zahvalnosti dižu ruke prema njemu. U azijskim religijskim kulturama posebno se štovao majmun, a hinduistima je zabranjeno ubijanje majmuna jer štiju Hanumana, boga majmuna koji simbolizira snagu, te za blagdan Divali, blagdan svjetlosti u čast boži-

ce Klai i Lakšmi, slave svjetlo i pobjedu boga Rame nad desetoglavim demonom Ravanom uz pomoć majmunskog boga Hanumana i majmuna (Cvitković, 2021.). Hindusi smatraju da je on reinkarnacija Šive, boga uništenja (Anonymous, 2022.a). U Indiji vjeruju da je majmun utjelovio odlike velikog Bude. Prema indijanskim legendama majmuni su pomogli bogu Višnuu da savlada strašnog i zlog velikana. U ovoj zemlji ima ih mnogo u hramovima i na ulicama

Dr. sc. Petar DŽAJA, dr. med. vet., redoviti profesor u trajnom zvanju, dr. sc. Jozo GRBAVAC, dr. med. vet., izvanredni profesor, Agronomsko i prehrambeno-tehnološki fakultet Sveučilišta u Mostaru, Magdalena PALIĆ, univ. mag. med. vet, asistentica, Zlatko HORVAT, dr. med. vet., Horvat obrt za veterinarsku praksu i trgovinu, Krapinske Toplice, dr. sc. Krešimir SEVERIN dr. med. vet. redoviti profesor, Zavod za sudsko i upravno veterinarstvo, Veterinarskog fakulteta u Zagrebu. Dopisni autor: dzaja@vef.hr

(Anonymous, 2022.d). U tradicionalnoj kineskoj religiji majmuni su natprirodna bića, a kineski budizam tretira ih kao mudre i budalaste životinje. U daoizmu se vjeruje da majmuni, posebno giboni, imaju dugovječnost poput *xian* (transcendentno; besmrtno). U suri se navodi da se onima koji su se ogriježili kaže: *budite prezreni majmuni*. Majmuni se štiju u Togu i francuskoj zapadnoj Africi. Prema jednom mitu predak Tibetanaca jest majmun kojega su smatrali *budhisattvom*, sinom Neba i Zemlje, rođenim razdiobom iskonskog jajeta i pratiocem Xuana Zanga na njegovu putovanju u potrazi za svetim budističkim knjigama. Majmun je rođen iz vjetrom oplodenog jajeta koje je ležalo na vrhuncu planine Aolai.

27.1. Bigfoot, nazivan još **Sasquatch**, veliko je majmunoliko stvorenje koje navodno luta u divljinama Sjedinjenih Američkih Država i Kanade, posebno oko Velikih jezera, Tihog oceana, Stjenjaka te na sjeverozapadu i jugu SAD-a.

27.2. Hanuman je bog majmuna u hinduističkom svijetu.

27.3. Shug Monkey jest stvorenje koje je dijelom majmun, a dijelom pas (Anonymous, 2022.b).

27.4. Nue je japansko stvorenje s majmunskom glavom, tigrovim nogama, psećim tijelom i zmijom umjesto repa (Anonymous, 2022.c).

27.5. Vinicius je prikazan kao hibrid sastavljen dijelom od mačke, dijelom od majmuna i dijelom od ptice (Anonymous, 2022.b).

28. Medvjed je veliki i neustrašivi legendarni junak mnogih priča u kojima se pojavljuje kao nadnaravno inteligentno biće. Postoje dokazi o kultu medvjeda tijekom paleolitika (Wunn, 2000.). Kod nekih se plemena u Americi vjerovalo da se nakon smrti mogu ponovno roditi kao veliki medvjedi. Germanski ratnici berserki odijevali su medvjede krzno vjerujući da su tako neranjivi, a Skandinavci su tijekom lova pili medvjedu krv. U Kini se vjerovalo da meso crnog medvjeda daje ljudima posebnu snagu (Cvitković, 2021.). Grčka božica Artemida povezana je s kultom medvjeda, a prema mitu božica je transformirala nimfu u medvjeda, a zatim u zvijezdu Velika medvjedica. U japanskom arhipelagu ljudi Ainu nazivaju medvjeda *kamui* bogom (Kindaichi, 1949.). Oni su dragovoljno i sa srećom jeli medvjeda jer su vjerovali da je meso i krzno bilo kojeg boga dar domu kojeg je čovjek odlučio posjetiti (Anonymous, 2022.a). Indijanci su smatrali da duh medvjeda donosi hrabrost i samopouzdanje. Oni su vjerovali da kad se pojavi medvjed, duhovna je poruka zauzeti se za ono u što se vjeruje, uz zauzimanje borbe za istinu (Anonymous, 2022.b).

28.1. Chi You je stvorenje iz kineske mitologije s glavom bika, torzom čovjeka te ušima i stražnjicom medvjeda (hibrid).

Slika 1. Kip Hanumana iz 11. stoljeća
(<https://hr.wikipedia.org/wiki/Hanuman>)

28.2. Leim-olmai laponski je bog medvjeda.

28.3. Rikše su opisani kao nešto poput Vanarasa u kasnijim verzijama Ramayane, koji su opisani kao medvjedi.

28.4. Jambavan ili Jamvanta jest lik medvjeda podrijetlom iz indijske epske poezije. U indijskoj je epskoj tradiciji prikazan kao kralj medvjeda, on je azijski ili lijeni medvjed (Anonymous, 2022.b).

28.5. Jambavati je kći Jambavana, kralja medvjeda, i treća žena Krišne (Anonymous, 2022.b).

28.6. Rompo je mitološka zvijer s glavom zeca, ljudskim ušima, tijelom nalik na kostur, prednjim rukama jazavca i stražnjim nogama medvjeda. Hrani se samo ljudskim leševima, a rečeno je da tiho kukuriče dok jede (Anonymous, 2022.b).

28.7. Chi You jest stvorenje iz kineske mitologije s bikovom glavom, čovječjim trupom i medveđim ušima i stražnjim četvrtima medvjeda (Anonymous, 2022.b).

28.8. Baku je Japansko stvorenje sa slonovom glavom, nosorogovim ušima, tigrovim nogama, medvjedićim tijelom i kravlji repom.

28.9. Medvjed gorila jest biće s glavom, tijelom i nogama gorile te medvjedićim zubima i rukama (Anonymous, 2022.b).

28.10. Kalidahs je stvorenje koje je pola tigar, a pola medvjed (Anonymous, 2022.b).

28.11. Man Bear Pig jest stvorenje nastalo od ljudskih, medvjedićih i svinjskih dijelova (Anonymous, 2022.b).

28.12. Sova medvjed jest stvorenje koje je pola medvjed, a pola sova (Anonymous, 2022.b).

29. Nilski konj u staroegipatskoj je religiji imao pozitivne i negativne konotacije. Obično je prikazan kao ženka, božica trudnoće i majčinstva te zaštitnica žena i djece. Najpoznatija je Taweret (božica kućanstva), Opet ili Ipet i Reret. U nekim se slučajevima zbog svoje moći razaranja povezuje s bogom razaranja (Setom) koji se nekad prikazivao u obliku nilskog konja.

29.1. Taweret je božica, obično prikazana kao dvonožna ženka nilskog konja s mačjim atributima, visećim ženskim grudima i rukama, šapama lava, te leđima i repom nilskog krokodila. U starom Egiptu (Taourt) prikazuju je kao božicu zaštitnicu majke i djeteta tijekom trudnoće i porođaja. Kao i kod mnogih drevnih egipatskih božanstava, ona ima mnogo imena.

30. Ovan je simbol snage i muškosti. Stari Egipćani štovali su nekoliko bogova s glavom ovna, uključujući Khnum, Heryshaf, Banebdjedet, Ra i Kherty. Stari Egipćani ovnove su štovali radi snage i spolne energije, a smatrali su ovna posrednikom između Horusa i Seta (Cvijanović, 2014.). Bog vatre Agni u Indiji je prikazan u obliku ovna, a pokrov šatora pravi se od crno obojenih ovnovskih koža.¹ Prinosi se kao žrtva pričesnica, a Jahvi se prinose darovi od ovnove kože.² Postat će žrtvena životinja u židovskoj religiji, drevnoj Kini i islamu. U Evandelju se Krist naziva jagancem božjim. Muslimani za Kurban-bajram prinose žrtvu – kurban može biti govedo i jare, ali u nas je najčešće ovan (Cvitković, 2021.). Ovnove se štovalo zbog njihove jačine, spolne snage i energije, a spominjao se i ovan kao posrednik svađe između Horusa i Seta. Smatrali su da je njegovo ime imalo značenje duše, a posebno su ga štovali u smislu Ozirisove duše.

30.1. Khnum je egipatski bog s glavom ovna.

30.3. Kriosfinga je lavlje tijelo s glavom ovna.

30.3. Khnum, Heryshaf, Banebdjedet, Ra i Kherty u starih su Egipćana bogovi s glavom ovna. Heryshaf je čuvar izvora vode.

1 Izlazak, 25:5

2 Izlazak, 25:5

Slika 2. Taweret. Božica Taweret, prikazana kao dvonožni nilski konj s udovima poput mačjih
(<https://en.wikipedia.org/wiki/Taweret>)

30.4. Criosphins je stvorenje s glavom ovna i tijelom lava (Grčka).

30.5. Cerastes je stvorenje oblika zmije, bez kralježnice, s nizom ovnovskih rogova na glavi (Grčka).

30.6. Merimutef je u egipatskoj mitologiji bog u obliku ovna (Anonymous, 2022.i).

31. Pas je simbol budnosti i vjernosti. U drevnom Egiptu bio je izjednačen s mačkom jer je bog podzemlja Anubis imao glavu psa. Zbog svojih su zaštitnih svojstava stari Grci stvorili mit o troglavom psu Kerberu – čuvaru Hada (Anonymous, 2022.d). U Indiji se psi često pojavljuju kao pravedna, plemenita stvorenja, vjerni i pouzdani pomagači. Čak i Sveto pismo sadržava poglavlja prema kojima bi vjernici trebali pomagati, brinuti se i hraniti pse lutalice. Psi imaju veliko vjersko značenje među hindusima Nepala i nekim dijelovima Indije gdje se štiju u petodnevnom festivalu Tihar, jer se vjeruje da je pas glasnik Yame, boga smrti i da psi čuvaju vrata Neba. U Nepalima se štiju pseći dan – Kukur-tihar (Anonymous, 2022.a). U Talmudu se navodi da se ne stanuje u gradu gdje pas ne laje, a u Kuranu se govori o psu koji plazi jezik kad ga potjeraš i kad ga ostaviš (Cvitković, 2021.). Asteci su štovali psa kao zaštitnika od zlih duhova. Prema mitskim predodžbama kalifornijskog naroda Miwoka kojot je stvorio zemlju istresavši svoju deku nad iskonskim vodama, a prema predaji naroda Wappo kojot je stvorio i jezik, davši ljudima vreću punu riječi (Jakovljević, 2020.).

31.1 Kinocefalija je stvorenje s glavom psa.

31.2 Set je Egipatski bog s glavom psa. **Set (Seth, Suteh, Setesh ili Seteh)** jest egipatski bog pustinje, oluja i podzemlja. Kasnija ga je predaja demonizirala pa je postao sličan sotoni u kršćanstvu.

31.3. Kerber je u grčkoj mitologiji pas koji čuva vrata podzemlja i gotovo je uvijek prikazan s tri glave, a povremeno i sa zmijskom grivom. Kerber je čuvar kuće boga mrtvih i u nekim je prilikama prikazan kao pas s jednom psećom i sto zmijskih glava.

31.4. Anubis je egipatski bog s glavom crnog psa ili šakala. Anubis je prikazivan kao šakal ili čovjek s glavom šakala, katkad i u psećem liku (Cvijanović, 2014.). Bio je snažno povezan s grobljima u starom Egiptu jer je to bila životinja koja je prijetila oskvrnuću ljudskih tijela. Njegova je glava crna, što podsjeća na plodno tlo uz Nil. Zadaća Anubisa u podzemlju jest vaganje srca, središta misli i osjećaja.

31.5. Hermanubis je za Grke i Rimljane bio bizarno i primitivno božanstvo jer je imao glavu šakala, a bio je štovan i kao Sirius u raj, i kao Kerber, troglavi pas u podzemlju.

31.6. Adlet je stvorenje u obliku čovjeka sa psećim nogama (Anonymous, 2022.b).

31.6. Penghou je stvorenje sa psećim tijelom i licem čovjeka (Anonymous, 2022.b).

31.8. Garm je u nordijskoj mitologiji veliki pas koji je povezan s podzemljem, zbog čega se smatra sličnom Kerberu, troglavom psu koji čuva Had u grčkoj mitologiji.

31.9. Simurgh je stvorenje iz perzijske mitologije, nalik na grifona i prikazan s glavom psa, tijelom lava i krilima jastreba (Anonymous, 2022.b).

31.10. Šarvara je drevni hinduistički mitski pas koji pripada Yami (Anonymous, 2022.b).

31.11. Ruru je pas, jedan od Bhairavas, manifestacija je Šive (Anonymous, 2022.b).

31.12. Crocotta (ili Corocotta, Crocuta ili Leucrocotta) mitski je pas-vuk iz Indije ili Etiopije, povezan s hijenom, za kojega se kaže da je smrtonosni neprijatelj ljudi i pasa (Anonymous, 2022.b).

31.13. Tanuki je u Japanu vukodlak. Simbolizira sreću i dobrobit, a obično izgleda poput pasa rakuna. Postoji vjerovanje da će se, ako se komad zlata zamota u kožu tanukija i lupa, povećati. Zahvaljujući tome tanuki se štuje ne samo kao zaštitno mjesto pića nego i kao zaštitnik trgovine (Anonymous, 2022.e).

31.14. Heniamenti je u egipatskoj mitologiji bog prikazan u obliku psa koji leži (Anonymous, 2022.i).

31.15. Duat je božica u egipatskoj mitologiji koja je prikazana kao žena sa psećom glavom.

Slika 3. Prikaz boga Besa koji potječe iz hrama u Denderi ([https://hr.wikipedia.org/wiki/Bes_\(bo%C5%BEanstvo\)#/media/Datoteka:Egypt.Dendera.Bes.01.jpg](https://hr.wikipedia.org/wiki/Bes_(bo%C5%BEanstvo)#/media/Datoteka:Egypt.Dendera.Bes.01.jpg))

31.16. Bes je bog podzemlja u egipatskoj mitologiji, a prikazan je u obliku čovjeka sa psećom glavom (Anonymous 2022.i).

32. Pauk, prema indijanskom vjerovanju, kad uđe u ljudski život, bilo u snovima ili u stvarni život, poručuje da čovjek zastane i razmisli kamo ga vodi život. On upozorava na dolazeću promjenu koja čovjeka smješta na put do sudbine. Veliki tkalac (pletač mreže) podsjetnik je da čovjek treba kontrolirati svoju sudbinu. Pojava bijelog pauka prema Indijancima je dobar znak koji simbolizira uspjeh te poručuje da sjajno radimo svoj posao (Anonymous, 2022. f).

33. Ptica na Salomonovim otocima (ptica fregata) bila je prikaz boga Make-make, boga jaja morske ptice (Anonymous, 2022.a). Grifoni su hibridne ptice s četiri noge, veliki kao vukovi s lavljim pandžama. U staroegipatskoj mitologiji Baennu je Sunčana sveta ptica Nila u obliku čaplje (Anonymous, 2022.g). U starom je vijeku u staroj Grčkoj štovana ptica feniks. U indijanskoj je mitologiji golub zaštitnik i simbol ljubavi, a grlica vjesnik nadolazeće smrti. Smatralo se da je djeci Asteka podario moć govora, a ako duh goluba prijeđe put čovjeku, to je bio znak podsjećanja

na unutarnji mir (Anonymous, 2022.f). Indijanci su smatrali da kad se pojavi soko, to je najava da se uzme položaj moći, to jest znači zauzimanje kontrole nad situacijom. On potiče čovjeka na hrabre korake i napredovanje jačajući ga snagom za svakojaku borbu. Isto tako, neka su indijanska plemena sovu smatrala pomagačem i vodičem, dok su je druga prikazivala kao loš znak, pa čak i upozorenje na smrt. Treći su pak vjerovali da pojava sove poziva čovjeka da izađe izvan perspektive i postane promatrač. Neki su mislili da je sova znak da se ostavi prošlost gdje joj je mjesto kako bi čovjek uživao u sadašnjosti i istinskoj budućnosti (Anonymous, 2022.f). Indijanci su vjerovali da je vrana duhovna životinja koja uči ravnoteži između pozitivnog i negativnog. Vjerovali su da je ona čuvar svetih zakona i služi za razlikovanje ispravnog od lošeg. Ona donosi dar preobrazbe, psihičke sposobnosti i sposobnost dolaženja do izvora magije. Neka su plemena smatrala da je dan nastao kad je orao otvorio krila, a noć kad je krila zatvorio, kao i da je vjetar nastao pomičući krila gore-dolje. Duh orla donosio je jasnoću, viziju, obilje mudrosti, hrabrosti i nade. On može najaviti drugačiji put u karijeri, ljubavnom interesu ili sljedećoj razini čovjekova duhovnog rasta. Može pokazati način izlječenja i voditi čovjeka da istraži slobodu koja proizlazi iz oslobođene kreativnosti. Neka su plemena smatrala da je ćelav orao simbol mira. U Sakkari u piramidi faraona Unasa pronađene su četiri inačice stvaranja svijeta. Spomenuta četiri božanska para stigla su u doba Velike poplave stvarajući izdignutu zemlju – otok Tatenen (Uranić 2005.) na koju je došla guska i snijela jaje iz kojega se izlegla Ptica Svjetla – bog Ra (Uranić, 1997., Barnet, 2000.).

Druga inačica spominje da se iz jajeta koje je snijela čaplja izlegla mitska ptica Bennu koja je sletjela na brežuljak Benben nastao iz vodenog kaosa, i na njemu je bog Atum stvorio prvi par. Prema četvrtoj inačici jednog mita kukac Skarabej u sebi nosi klicu novog života.

Mit Eskima i Indijanaca Britanske Kolumbije govori o gavranu koji je poput lovca baca koplje u vodu iz koje je izvadio grumen blata. Iz njega je nastala zemlja iz koje su izašla dva muškaraca.

Narod Crow smatra da je svijet stvorio stari Kojot, koji uz pomoć dviju patki izranja blato s dna vode i od njega pravi Svijet.

Indijanci Cherokee vjerovali su da je svijet prekriven vodom, a s druge je strane, iznad svoda, bio napučen svime. Kad je postalo pretijesno, životinje šalju bubu da izvidi kakva je situacija ispod neba. Buba je uronila u vodu, donijela blato od kojega je postao zemaljski otok. Kondor je pronašao suho mjesto i, mašući krilima, stvorio planine da bi se na zemlju spustile životinje, a za njima biljke.

Slika 4. Grifon

(<https://hr.wikipedia.org/wiki/Grifon#/media/Datoteka:Greif-Kurrentgasse-12-Wien.jpg>)

Prema finskoj mitologiji djevici zraka, majci vode, doletjela je patka i na koljenu uzdignutom iznad vode snijela šest zlatnih i jedno željezno jaje. Kad se Djevica pomaknula, jaja su se razbila i pala u vodu. Od ljuske jednog jajeta nastala je zemlja, a od drugog jajeta nebo, itd.

33.1. Ptice stomafalije u staroj su grčkoj mitologiji grabežljivice koje imaju bakrene kljunove, krila i kandže te su napadali ljude i životinje. Quetzal je trenutno nacionalni simbol Gvatemale. U toj je zemlji poznata kao ptica slobode i nalazi se na državnim simbolima (zastavama i grbovima). U njegovu je čast narod Gvatemale čak imenovao svoju nacionalnu valutu. Drevni Maji i Asteci pticu su smatrali svetom životinjom.

33.2. Grifoni su mitološka bića čiji najstariji prikazi potječu iz drevnog Egipta, gdje su najčešće prikazivani u kombinaciji lava i ptice ili lava i čovjeka (sfinga). **Grifon**, koji se naziva i **Grifin** ili **Grifin** (grč. γρύφων ili γρύπων; lat. *gryphus*), legendarna je zvijer s tijelom lava i glavom orla. Iz Mezopotamije potječe križanac lava i bika, bika i čovjeka, lava i ptice, škorpiona i čovjeka, raznoraznih zmajeva i sl. U starorimskoj mitologiji prikazane su hibridne ptice na četiri noge, velike kao vukovi, s plavim ili bijelim šarama i s lavljim pandžama. Rimljani su grifone zvali Picus, a Apolonije iz Tijane piše kako grifoni nisu prave ptice jer nemaju krila, već membrane pomoću kojih poskakuju. Slična se bića pojavljuju diljem svijeta, a poznatiji je primjer Ziz iz židovske mitologije.

U Indiji i Perziji poznata je kombinacija lava ili bika s pticom grabljivicom.

33.3. Gargoyle je niže mitsko stvorenje iz stare Grčke, krilato božanstvo koje je posrednik između Boga i ljudi. Oni su prikazani kao humanoidni, s karakterističnim izgledom: kožnim krilima, oštrim kandžama, lavljom ili vučjom glavom, a katkad i u simbiozi s ljudskim licem.

33.4. Sirena (grč. Σειρήν, Seirén) u staroj je grčkoj mitologiji poluptica-polužena, a kasnije polužena-poluriba (vrsta morske vile) koje je svojim pjevačkim glasovima mamilo mornare u smrt.

33.5. Garuda (sanskrt: *Garuḍa*) u hinduističkoj je mitologiji stvorenje koje ima orlovu glavu i krila, a ljudsko tijelo. U Rigvedi se Sunce uspoređuje s pticom. Prema hinduističkoj mitologiji jedno je od božanstava nižeg reda. Najčešće se predstavlja u obliku orla sa zlatnim perima, raširenih krila i često ima ljudski trup i/ili glavu. Garuda na glavi može imati i krunu, kao i njegov gospodar, Višnu. Prema predaji Garuda je golemih dimenzija i kad se pojavi, može potpuno zakloniti Sunce. Opisan je u hinduističkim i budističkim tekstovima (Anonymous, 2022.b).

33.6. Alkonost je biće iz ruskog folkloru s glavom žene i tijelom ptice, za koje se kaže da stvara lijepe zvukove koji tjeraju sve koji ih čuju da zaborave sve što znaju i nikad više ne žele ništa više. **Alkonost** je, prema slavenskim mitu i folkloru, žena na čelu ptica.

33.7. Gamayun je rusko stvorenje prikazano sa ženskom glavom i ptičjim tijelom.

33.8. Inmyeonjo je u starokorejskoj mitologiji biće prikazano ptičjim perjem i ljudskim bićem.

33.9. Harpija je čudovište starih Grka prikazano kao poluptica, polužensko stvorenje, a katkad i kao žena s ptičjim krilima i nogama. Ta su čudovišta bila razorne snage, naime prikazana su kao krilata božanstva, a kasnije će biti opisana s krilima lešinara.

33.10. Kinnara je stvorenje u kasnijoj indijskoj mitologiji, prikazano kao polučovjek i poluptica.

33.11. Lamia (grč. Λάμια, *Lámia*) jest čudovišno stvorenje u grčkoj mitologiji prikazano kao žena s pačjim nogama. Nekad je prikazivana poput sirene, djevojka s donjim dijelom tijela zmije. Ona je čudovište koje muškarcima noću siše krv.

33.12. Lilithu je mitološko biće stare Mezopotamije, prikazano kao žena s ptičjim nogama (a katkad i krilima).

33.13. Uchek Langmaidon u manipurskom folkloru prikazana je kao polužena i polurogo stvorenje, koje se kao djevojka pretvorilo u pticu kako bi pobjeglo od mučenja svoje maćehe u odsutnosti oca.

33.14. Sirin je polužena i poluptica. Izravno se teme-

Slika 5. Kinnarijeve skulpture iz Rameswarama
(https://en.wikipedia.org/wiki/Kinnara#/media/File:South-Indian_Images_of_Gods_and_Goddesses-Page_No.253-Kinnari_Ramesvaram.jpg)

li na grčkim mitovima i kasnijem folkloru o sireni. To je i mitsko biće iz ruskog folkloru, prikazivano kao poluptica i poluljudsko biće s glavom i prsima žene. Polovica tih ptica obično ima tijelo sove. **Sirin** je mitološko biće ruskih legendi, s glavom i prsima lijepe žene i ptičjim tijelom (obično sove). Prema mitu, Sirini su živjeli „u indijskim zemljama” blizu Edena ili oko rijeke Eufrat (Anonymous, 2022.h).

33.15. Horus, Monthu, Ra i Seker staroegipatski su bogovi koji imaju ljudsko tijelo i glavu sokola ili jastreba (Cvijanović, 2014.).

33.16. Hemen je u staroegipatskoj mitologiji božica prikazana kao sokol (Anonymous, 2022.g).

33.17. Karura je božansko stvorenje s ljudskim torzom i ptičjom glavom u japanskoj hinduističkoj mitologiji (Anonymous, 2022.b).

33.18. Boginja ptica u starom Egiptu prikazivana je u liku žene s ptičjom glavom.

33.19. Karasu-tengu jest biće poput vrane.

33.20. Thoth je egipatski bog koji se prikazuje s glavom ibisa ili majmuna. On je bog Mjeseca i mudrosti. Sveti ibis još je jedna sveta životinja, a njegov dug i zakrivljen kljun služio je za traženje plijena u mulju te je postao poznat simbol u egipatskoj umjetnosti.

33.21. Sup je ptica koja je u starom Egiptu smatrala svetom. U Nekhebu je postojao hram posvećen

Slika 6. Skulptura Kamadhenua u špiljama Batu, Malezija
(https://en.wikipedia.org/wiki/Kamadhenu#/media/File:Batu_Caves_Kamadhenu.jpg)

božici Nekhbet, koja je u umjetnosti prikazana kao lešinar. Poznavali su je kao „gospođu strave” i obično su je prikazivali kao ženu ili supa koji nosi bijelu krunu Gornjeg Egipta. Ona je bila kraljeva zaštitnica koju su slikali kako nad njim širi krila, a u tom položaju sa svojim kandžama drži kraljevski prsten ili tučak. Božice Mut, Amonom i Khonsuom prikazane su sa slikom supa. U Tebi su Mut smatrali najvećom i najmoćnijom božanskom majkom. Prikazivali su je kao ženu, katkad sa supovom glavom, koja na glavi nosi dvostruku krunu Gornjeg i Donjeg Egipta, majka je svega što živi, a smatrali su da je dvospolna, vladarica neba i Raovo oko (Prihoško, 2013.).

33.22. Lamasu je Asirsko i akadsko božanstvo prikazano s tijelom bika, ljudskom glavom i orlovim krilima.

33.23. Kamadhenu je goveđe stvorenje s ljudskom glavom, tijelom krave, krilima golubice i repom pauna.

33.24. Periton je prikazivan kao jelen s ptičjim krilima.

33.25. Hijerosfinga je stvorenje lavljeg tijela sa sokolovom ili jastrebovom glavom.

33.26. Hieracospinx u starogrčkoj je mitologiji stvorenje s glavom sokola i tijelom lava (Grčka).

33.27. Ra je u staroegipatskoj mitologiji solarni bog koji je prikazivan kao čovjek s glavom sokola i sunčanim diskom te s uzdignutom kobrom na glavi.

33.28. Geb je božanstvo starog Egipta prikazivano kao guska i s guskom na glavi jer se govorilo da u tom obliku nese jaja (Anonymous, 2022. g).

33.29. Byangoma (ženski rod Byangomi) legendarne su ptice bengalske mitologije, koje se najviše ističu u bajkama Thakurmar Jhuli, gdje su prikazane kao mudre, gatačke ptice koje pomažu zaslužnima (Anonymous, 2022.b).

33.30. Gandabherunda (poznata i kao Bherunda) dvoglava je mitološka ptica hinduističke mitologije za koju se smatra da posjeduje magičnu snagu (Anonymous, 2022.b).

33.31. Homa Pakshi (vedska ptica) odlaže jaja dok leti na nebu, a kad jaja pada, iz njega se izleže ptica. Mladunci se tako nauče letjeti bez dodirivanja zemlje (Anonymous, 2022.b).

33.32. Huma (perzijski: هوما, izgovara se Homā, Avestan: Homāio), također Homa, mitska je ptica iranskih legendi i basni i čest je motiv u sufijskoj i divanskoj poeziji. (Anonymous, 2022.b).

33.33. Sampati je kralj supova, bio je najstariji sin Aru sone i brat Jatayua.

33.34. Hamsa (sanskrt: haṃsa ili hansa) vodena je ptica prolaza, poput guske ili labuda. Njegova se ikona koristi u indijskoj i jugoistočnoj azijskoj kulturi kao duhovni simbol i ukrasni element (Anonymous, 2022.b).

Slika 7. Pegaz, Poznań

(https://hr.wikipedia.org/wiki/Pegaz#/media/Datoteka:Pegaz_Opera_Pozna%C5%84.jpg)

33.35. Arayanna ili nebeske hamse (labudovi) prema pričama žive u Manasasarasu na Himalaji.

33.36. Chanda, vrana, otac je Bhusunde i dvadesetorice njegove braće (Bhusunda i njegova braća rođeni su iz saveza Chande i sedam labudova Božice Brahmi).

33.37. Bhusunda je vrlo stari mudrac, u obliku vrane. U Priči o Bhusundi, poglavlje Joge Vasisthe, Bhusunda podsjeća na niz epoha u zemaljskoj povijesti, kako je opisano u hinduističkoj kozmologiji.

33.38. Krichi je pijetao Murugana, prikazan na njegovoj ratnoj zastavi, Seval Kodi.

33.39. Jarita je bila zadržana ženska ptica vrste zvane Sarngika (Anonymous, 2022.b).

33.40. Shyena božanski je jastreb identificiran s Agni, koji se uspinje na nebo zbog donošenja soma (nektara) na zemlju s namjerom pomlađivanja i revitalizacije svih stvari koje postoje na zemlji.

33.41. Chakora, vrsta jarebice, legendarna je ptica opisana u hinduističkoj mitologiji (Anonymous, 2022.b).

33.42. Kapinjala je jarebica povezana s Indrom ili oblik Indre.

33.43. Pravirakarna je sova *chiranjeevi* koja živi na Himalaji.

30.44. Uluka je sova Lakshmi.

33.45. Šu je u staroegipatskoj mitologiji oličenje zračka, prikazivano kao čovjek koji na glavi ima nojevo pero (Anonymous, 2022.g).

33.46. Dadhi-krā je ime božanskog konja ili ptice, oličenje jutarnjeg Sunca.

33.47. Sharabha je dijelom lav, a dijelom ptica u hinduističkoj mitologiji. Prema sanskrtskoj je književnosti osmonog i moćniji od lava ili slona, a ima sposobnost čišćenja doline jednim skokom (Anonymous, 2022.b).

33.48. The Gandharvas su muški duhovi prirode, muževi Apsara. Neki su dijelom životinje, obično ptica ili konj (Anonymous, 2022.b).

33.49. Pegaz je konj s krilima ptice (Anonymous, 2022.b).

33.50. Peryton je jelen s krilima ptice (Anonymous, 2022.b).

33.51. Hatsadiling je mitsko stvorenje s glavom i tijelom lava, trupom i kljovama slona, češljem pijetla i krilima ptice (Anonymous, 2022.b).

33.52. Wolpertinger je stvorenje s glavom zeca, rogovima jelena te nogama i krilima ptice.

33.53. Vinicius je stvorenje prikazano dijelom u liku mačke, dijelom kao majmun, a dijelom kao ptica.

Slika 8. Garuda

(https://hr.wikipedia.org/wiki/Garuda#/media/Datoteka:ILLdict_infernal_p0313-297_garuda.png)

33.54. Krilata mačka jest mačka s krilima ptice (Anonymous, 2022.b).

33.55. Krilati lav jest lav s krilima ptice (Anonymous, 2022.b).

35.56. Ba je u egipatskoj mitologiji sveti predmet koji je prikazan kao sokol s ljudskom glavom raširenih krila.

36.57. Jasen je sveta životinja u egipatskoj mitologiji prikazana kao čovjek s glavom sokola (Anonymous 2022.i).

36.58. Namty je u egipatskoj mitologiji bog u obliku sokola.

36.59. Sokar je u egipatskoj mitologiji bog plodnosti i zaštitnik mrtvi, a prikazan je kao sokol koji sjedi na brdu.

36.60. Hentikheti je u egipatskoj mitologiji bog u obliku sokola, a nekad se prikazivao kao krokodil.

36.61. Khonsu je stari egipatski bog Sunca predstavljen kao čovjek s glavom sokola.

34. Riba je predstavljala uzajamnost života i smrti. Grčka božica Afrodita štovana je kao božica riba, maorski bog riba i mora zvao se Tangarda. U Babilonu je bila sveta hrana svećenika. U staroegipatskoj je mitologiji Hatmehit božica riba (Anonymous, 2022.g). Hinduisti nikad bogu Krišni ne nude meso,

ribu, ili jaje, već list cvijeta, voće ili vodu. Prema *new age* teoriji kršćanstvo je nastalo pod astrološkim znakom ribe. Židovima je bilo dopušteno jesti ribu koja nema peraje i krljušti. Jeli su je za Novu godinu, na Sabat i za blagdan Roš Hašana. U ranom kršćanstvu simbolizirala je Krista. Isus je ribar među apostolima koji su ribari. Mitra je riboglava kapa koju su nosili židovski prvosvećenici kao i biskupi tijekom obreda. Papa, kardinali i biskupi za vrijeme obreda nose mitru u obliku riblje glave. Opat Ranse 1640. zabranio je trapistima jesti ribu. U Brazilu se razvilo proricanje na osnovi unutrašnjosti ribe (hitomantija) (Cvitković, 2021.). U Japanu je postojalo božanstvo zvano Ebisu-gami koje je prema Sakuradi Katsunori bilo široko poštivano u ribarskim zajednicama. Ebisu se poslije pojavljuje u obliku ribara, a katkad ima i oblik kita te morskog psa.

34.1. U starom je Egiptu božica **Hlmehit** iz grada Mendesa bila prikazana kao riba ili žena s ribom na glavi.

34.2. Atargatis je mitološko biće prikazano s ribljim tijelom i ljudskim licem.

34.3. Ichthyocentaurs (grč. ιχθυοκένταυρος) mitološko je biće koje imaju torzo muškarca ili žene, prednje konjske noge i riblje repove.

34.4. Triton je grčki bog i sin Posejdona koji se opisuje jednako kao Merman. Obično je predstavljen kao sifon, s gornjim dijelom tijela čovjeka i ribljim repom. Na nekim je slikama prikazan s dva riblja repa.

34.5. Matthew – avatar Lorda Vishnua, jest čudovište prikazano kao polučovjek i poluriba.

34.6. Sirena / Merman stvorenje je prikazano kao polučovjek i poluriba (Anonymous, 2022.b).

34.7. Siyokoi – Mermen u filipinskom folkloru prikazano je s velikim tijelom i muški je analog sirene.

34.8. Ceasg je škotska sirena.

34.9. Avatea je mangajski bog koji ima desnu polovicu čovjeka, a lijevu polovicu ribe (Anonymous, 2022.b).

34.10. Merpeople je u staroj Grčkoj prikazan kao čovjek s ribljim repom.

34.11. Morske koze u grčkoj su mitologiji prikazane kao bića koja imaju stražnji riblji kraj i prednji kozji dio tijela.

34.12. Hipokampus je u starogrčkoj mitologiji stvorenje s gornjim dijelom tijela kao u konja i donjim ribljim dijelom tijela (Anonymous, 2022.b).

34.13. U hinduizmu je **Rainbow Fish** bila riba velika poput kita, koja je pojela Buddhu.

34.14. Gajamina Gadjamina, Gaja minah ili **Eon** mit-ska je figura na čelu sa slonom i s tijelom ribe, koja

se koristi za patuljanske sarkofage na Baliu (Anonymous, 2022.b).

34.15. Echeneis je legendarno stvorenje, mala riba za koju se govorilo da se kopča na brodovima, zadržavajući ih. Rečeno je da se nalaze u Indijskom oceanu (Anonymous, 2022.b).

34.16. Matsya je prvi avatar hinduističkog boga Višnua u obliku ribe (Anonymous, 2022.b).

34.17. Macchanu je sin Hanumana u kambodžanskoj, tajlandskoj i drugim verzijama Ramajane, koji je izgledao poput vanare od pojasa, ali je imao rep ribe (Anonymous, 2022.b).

34.18. Farasi Bahari su stvorenja čarobne zelene boje, vodeni konji koji žive na dnu Indijskog oceana. Prikazani su kao konj u prednjem dijelu, zavojita i ljuskava stražnjeg dijela poput ribe (Anonymous, 2022.b).

34.19. Merlion je stvorenje koje je imalo oblik tijela ribe s glavom lava (Anonymous, 2022.b).

34.20. Jarac je stvorenje koje je napola koza, napola riba i identificirano sa zvijezdom Jarac (Anonymous, 2022.b).

34.21. Qilin je kinesko stvorenje s glavom zmaja, rogovima jelena, ljuskama ribe, kopitima vola i repom lava. Japanska verzija opisana je kao zmaj u obliku jelena s repom vola (Anonymous, 2022.b).

Literatura

- ANONYMOUS (2022a): Obožavanje životinja. https://en.wikipedia.org/wiki/Animal_worship (Preuzeto 14.7. 2022.).
- ANONYMOUS (2022b): Popis hibridnih bića u folkloru. https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_hybrid_creatures_in_folklore (Preuzeto 14.7. 2022.).
- ANONYMOUS (2022c): Nue. <https://en.wikipedia.org/wiki/Nue> (Preuzeto 19. 9. 2022.).
- ANONYMOUS (2022d): U kojim se zemljama svijeta koje životinje smatraju svetim. <https://bs.thinkfirsttahoe.org/1638-in-which-countries-of-the-world-which-animals-are-co.html> (Preuzeto 14. 7. 2022.).
- ANONYMOUS (2022e): Čudovišta japanske mitologije. Japanska mitska bića Japanski zli duhovi. <https://100izh.ru/hr/chudovishcha-yaponskoimifologii-yaponskie-mificheskie-sushchestva-yaponskii-zloi/> (Preuzeto 14. 7. 2022.).
- ANONYMOUS (2022f): 29 Indijanskih duhovnih životinja. <https://hr.veganapati.pt> > 29-native-american-spirit-animals. (preuzeto 6. 6. 2022.).

- ANONYMOUS (2022g): Popis egipatskih bogova i božica. https://hr.wikipedia.org/wiki/Dodatak:Popis_egipatskih_bogova_i_bo%C5%BEica. (Preuzeto 14. 7. 2022.)
- ANONYMOUS (2022h): Sirin. <https://wikihhr.top/wiki/Sirin> (Preuzeto 1. 9. 2022.).
- ANONYMOUS (2022i): Svi egipatski bogovi i božice. Egipatski amuleti. <https://ppzs.ru/hr/all-egyptian-gods-and-goddesses-egyptian-amulets.html> (Preuzeto 1. 9. 2022.).
- ANONYMOUS (2022j): 44 najvažnija egipatska božanstva. <https://hr.thpanorama.com/articles/historia/los-44-dioses-egipcios-ms-importantes.html> ((Preuzeto 1.9. 2022.))
- BARNETT, G. (1942): Bogovi i mitovi staroga svijeta. Pušević & Kršovnik, Rijeka.
- CVIJANOVIĆ, T. (2014): Egipatska religija. Završni rad. Sveučilište J. J. Strossmayer, Filozofski fakultet, Osijek.
- CVITKOVIĆ, I. (2021): Drveće i životinje u religijama. Soc. ekol. Zagreb, 30,131.-155.
- JAKOVLJEVIĆ, G. (2020): Jaje u mitovima stvaranja svijeta. Radovi Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru. 14, 253.-282.
- KINDAICHI, K. (1949): The concepts behind the Ainu bear festival (Kumamasturi). SWJ Anth, 5, 345-350.
- PRIHOŠKO, I. (2013): Bogovi, mitologija i religija drevnog Egipta. <http://www.scribd.com/doc/168506491/>. (Preuzeto 22. 7. 2022.).
- URANIĆ, I. (1997): Sinovi sunca. Biblioteka Mithologica, Zagreb.
- URANIĆ, I. (2005): Ozirisova zemlja. Egipatska mitologija i njeni odjeci na Zapadu. Školska knjiga, Zagreb.
- WUNN, I. (2000): Beginning of religion. Numen, 47, 417-452.

*Čestit Božić
te uspješnu i
sretnu Novu godinu
želi Vam
Instruvel*